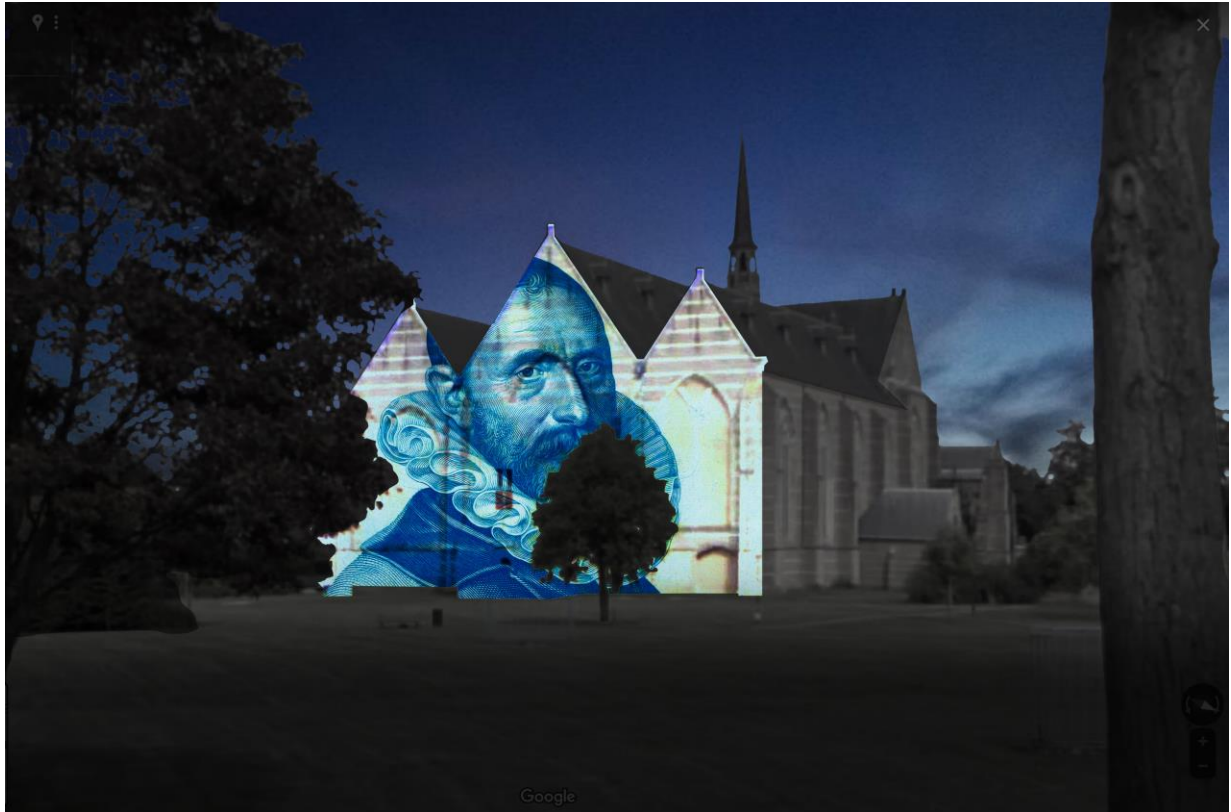

De Nicolaas vertelt !

Historie van Brouw in Iconisch Gebouw

Programmaplan manifestatie zomerseizoen 2024 Brouwershaven

Stichting Cultuur & Erfgoed Brouwershaven

Stichting De Nicolaas

Ondernemersvereniging Brouwershaven

Stichting Brouwse Dag

Stichting Museumhaven Zeeland

Stichting Culturele Activiteiten Schouwen-Duiveland

Muziekvereniging Apollo

Februari 2024

Inleiding

In 2018 is Stichting Cultuur & Erfgoed Brouwershaven (SCEB) van start gegaan, met als doel meer (cultureel) leven in de brouwerij te krijgen, bij te dragen aan gemeenschapszin en om meer bezoekers naar 'het mooiste stadje aan de Grevelingen' te trekken. SCEB is opgericht vanuit de Stadsvisie Brouwershaven, die door inwoners zelf is ontwikkeld om Brouwershaven te revitaliseren, zowel in maatschappelijk, economisch, ruimtelijk als cultureel opzicht.

In de eerste 5 jaar van ons bestaan hebben we verschillende programma's en projecten georganiseerd op basis van een herkenbare visie:

- Focus op aansprekende hoofdthema's: niet van alles wat, maar veel over weinig.
- Vaste erfgoedpresentaties op enkele plekken verspreid over de historische kern, binnen en buiten, verbonden door routes. Verrassend, eigentijds en veel beleving!
- Publieksactiviteiten gericht op culturele ontmoeting van inwoners en bezoekers.
- Samenwerking met andere organisaties op Brouw en het eiland.
- Gedragen door vele vrijwilligers.

Voor wat betreft de focus hebben we gekozen voor de volgende hoofdthema's:

- De Gouden Eeuw van Brouw (eerste bloeiperiode 16/17^e eeuw).
- Brouwershaven als voorhaven van Rotterdam (tweede bloeiperiode 19^e eeuw).
- De Garnalenvangst (door de eeuwen heen).
- De Watersnoodramp van 1953.

Aan grote manifestaties hebben we georganiseerd:

- *Dichter bij Cats* (2018).
- *Rotjeknor en Brouwse Bruis* (2019).
- *Opgevist en Opgedist; het verhaal van de Brouwse garnaal* (2022).
- *'t Waeter komt! Brouwershaven in de Ramp van '53* (2023).

In 2020 en 2021 is vanwege de coronapandemie pas op de plaats gemaakt. Wel is het kunstwerk Soundwave B-24M opgericht ter nagedachtenis aan negen Amerikaanse vliegeniers die in de tweede wereldoorlog zijn neergestort bij Brouwershaven

Ook is achter de schermen hard gewerkt aan een plan voor de herbesteding van de Grote of Sint Nicolaaskerk ('De Nicolaas') en aan erfgoedroutes aan de hand waarvan het publiek nader kennis kan nemen van de bijzondere geschiedenis van Brouw. De gemeente Schouwen-Duiveland heeft groen licht gegeven (en planontwikkelingsbudget beschikbaar gesteld) voor een verdere uitwerking in 2024 van de herbesteding van De Nicolaas. En voor wat betreft de erfgoedroutes ligt er de uitnodiging om met een concreet voorstel te komen.

Tegen bovenstaande achtergrond willen we in 2024 een manifestatie organiseren waarbij we de vruchten willen plukken van 5 jaar heerlijk (samen)werken en in het perspectief plaatsen van de aanstaande herbesteding van De Nicolaas. We denken dat dat goed mogelijk is omdat:

- De manifestaties die we in de afgelopen jaren hebben georganiseerd inzichten, objecten, verhalen en presentaties hebben opgeleverd die gaan over de belangrijkste thema's van de geschiedenis van Brouwershaven. En:

- De Nicolaas niet alleen het grootste en belangrijkste monument van Brouwershaven is, maar ook als gebouw het ontstaan en de ontwikkeling van Brouwershaven weerspiegelt. In het gebouw is de geschiedenis van Brouwershaven goed afleesbaar, zeker ook de hoofdthema's zoals hiervoor genoemd.
- De Nicolaas destijds gebouwd is als 'huis van de gemeenschap' waarin niet alleen gebeden werd, maar ook gehandeld, gefeest en opgetreden werd. Een multifunctionele ontmoetingsplaats voor alle Brouwenaren en daar willen we naar de toekomst toe op voortborduren.

Nu 2024 het jaar wordt waarin we kunnen doorpakken met de (planontwikkeling van de), herbestemming van De Nicolaas is het idee om de Nicolaas ook de hoofdrol te geven in de manifestatie die we dit jaar willen organiseren. De titel van de manifestatie 2024 luidt dan ook: *De Nicolaas vertelt! Historie van Brouw in iconisch gebouw.*

En natuurlijk geldt voor de manifestatie die we in 2024 willen organiseren dat we de samenwerking die we hebben opgebouwd willen bestendigen en waar mogelijk verder uitbouwen. Hetzelfde geldt voor de groep vrijwilligers die is ontstaan rondom de gezamenlijke projecten.

De manifestatie *De Nicolaas vertelt!* start op 28 juni en eindigt op 14 september (open monumentendag). De manifestatie *De Nicolaas vertelt!* bestaat uit een grote tentoonstelling in De Nicolaas, concerten, lezingen en buitenactiviteiten in de vorm van erfgoedwandelingen en rondvaarten met het historische vissersschip de *ARM 17*, een Zeeuwse hoogaars.

1. Tentoonstelling *De Nicolaas vertelt!*

De tentoonstelling zal gepresenteerd worden op de belangrijkste plekken in het gebouw, waar beelden, ornamenten, interieurstukken en/of gebouwonderdelen een thema van de geschiedenis van Brouwershaven representeren. In totaal gaan we uit van een tentoonstelling op 7 plekken. Deze plekken noemen we 'spots'. Voor de vormgeving van deze 7 spots doen we een beroep op ontwerpbureau Kinkorn. Bureau Kinkorn zal ook een rol spelen bij de planontwikkeling van de herbestemming van De Nicolaas. Onderstaand geven we aan om welke spots het gaat.

Spot 1 **Brouwershaven en De Nicolaas door de eeuwen heen**

Hoe een stad en een kerkgebouw zich in 750 jaar ontwikkelen

Locatie: Bij de ingang – combinatie met de tijdlijn op de zuidgevel.

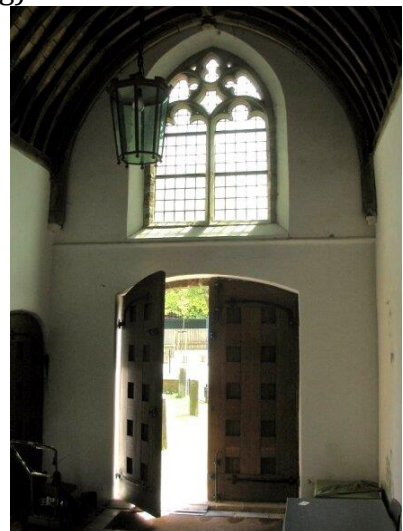
Inleiding: Introductie op het ontstaan en de ontwikkeling van Brouwershaven en een introductie op de bouw, het gebruik en de instandhouding van De Nicolaas door de eeuwen heen.

De spot wordt gekoppeld aan de tijdlijn op de binnenzijde van de zuidgevel. Deze tijdlijn bestaat uit een tweetal balken:

1. De ontwikkeling van Brouwershaven.
2. De ontwikkeling van De Nicolaas.

Hierbij is het natuurlijk interessant om de relaties tussen beide balken te duiden.

Bij deze spot komt ook een informatiefolder beschikbaar zijn (om mee te nemen) over de manifestatie in het algemeen, over alle onderdelen van de manifestatie en over de expositie/activiteiten in De Nicolaas in het bijzonder (routing).

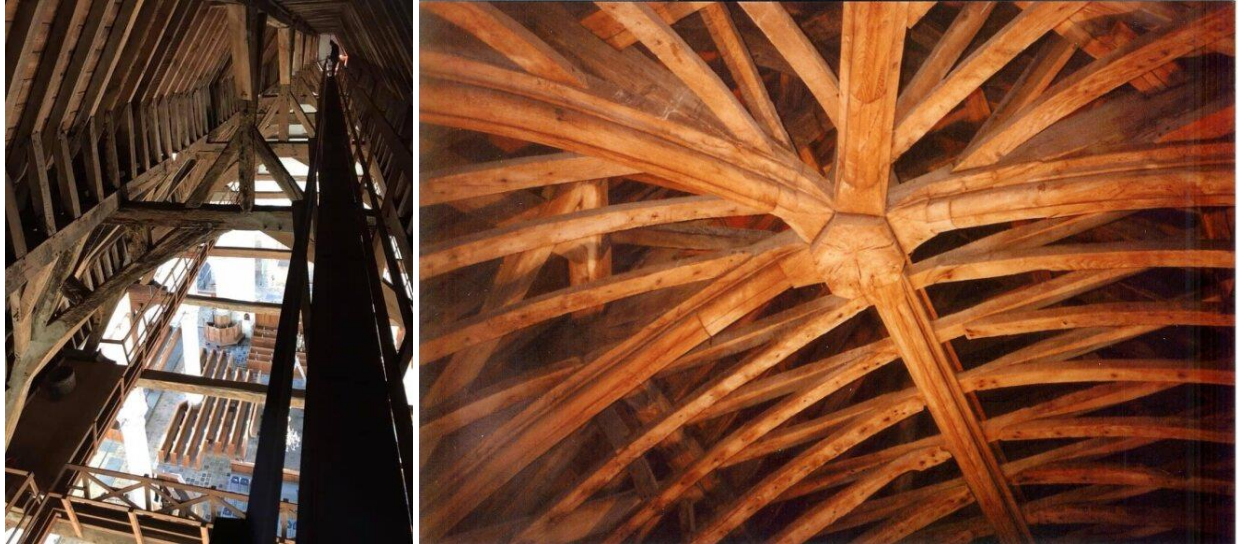
Spot 2 **Brouwershaven handelsstad**

Hoe een kleine stad zijn rol ontwikkelt in de internationale handel over zee

Locatie: Bij een grote spiegel die een blik op de kapconstructie mogelijk maakt, in het Koor.

Inleiding: Een introductie op de ontwikkeling van Brouwershaven als havenplaats met een belangrijke rol in de internationale handel over zee.

Deze spot laat de ontwikkeling zien van een eenvoudig haventje aan het eind van de 13^e eeuw tot en met de hoogconjunctuur in de 19^e eeuw, ofwel van bevoorradingshaven van het kleine eiland Schouwen tot en met Brouwershaven als voorhaven van Rotterdam. De spot wordt gekoppeld aan de kapconstructie van De Nicolaas om de link te duiden tussen de kap als omgekeerd schip en de vaardigheid van de (scheeps-)timmerlieden in de 14^e-16^e eeuw.

Spot 3 Brouwershaven en haar visserij

Hoe de haring- en garnalenvangst ooit floreerde

Locatie: Bij het Votiefscheepje, in het Schip.

Inleiding: Een introductie op de Visserij als economische pijler van Brouwershaven door de eeuwen heen.

Deze spot laat de ontwikkeling zien van de visserij in Brouwershaven, van eenvoudige haringvisserij in de 14^e eeuw tot en met de garnalen industrie die eindigde in de 20^e eeuw. De spot wordt gekoppeld aan het Votiefscheepje in het Schip van De Nicolaas, dat in de 18^e eeuw werd opgehangen ter bescherming van de bemanning op het konvooschip dat de visserijvloot en de handelsschepen begeleidde. Vanaf deze spot is er een mooi zicht op de schalkbeeldjes hoog in het Koor.

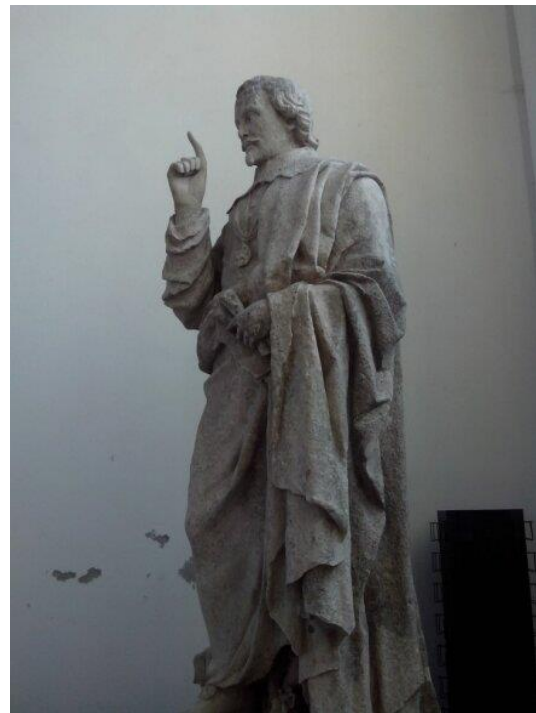
Spot 4 **Brouwershaven geboorteplaats van Jacob Cats**

Hoe een gewone burger zich ontwikkelde tot beroemd staatsman en dichter

Locatie: Bij het beeld van Jacob Cats, in het Schip

Inleiding: Introductie op het leven en werken van de in Brouw geboren Jacob Cats.

De spot wordt gekoppeld aan het (originele) standbeeld van Jacob Cats en aan de graven van zijn moeder en tante. Bij deze spot worden de belangrijkste punten uit het leven en werk van Cats belicht, zowel zijn culturele kwaliteiten (dichter, emblemata) als zijn rol als staatsman.

Spot 5 **Brouwershaven onder invloed van Sweelinck**

Hoe een wijs besluit in 1557 tot een uniek instrument leidde

Locatie: Bij het orgel in het Schip.

Inleiding: Introductie op het orgel in De Nicolaas, de muzikaal historische context waarin het orgel werd gebouwd en de bewogen geschiedenis van het orgel tot op de dag van vandaag

De spot wordt vanzelfsprekend gekoppeld aan het monumentale Niehoff orgel in het Schip. Met de cultuurhistorische link naar Sweelinck, die veel op Niehoff orgels heeft gespeeld en gecomponeerd. En vandaaruit de link naar Bach, voor wie Sweelinck inspiratiebron was.

Spot 6 **Brouwershaven in de 2^e wereldoorlog**

Hoe de toren van De Nicolaas de blik verruimde en haar schatten prijs moest geven

Locatie: In de tuin aan de zuidoost kant, nabij de Korenmarkt.

Inleiding: Introductie op de geschiedenis van Brouwershaven in de 2^e wereldoorlog, met specifieke aandacht voor het gebruik van de toren door de Duitse bezetter en de “roof” van de klokken.

De spot wordt gekoppeld aan een locatie waar de toren goed zichtbaar is. Met ook informatie over de B24, die door de Duisters vanuit de toren onder vuur genomen is.

Spot 7 **Brouwershaven en het zilte water**

Hoe een watersnoodramp in 1953 De Nicolaas nog steeds in haar greep houdt

Locatie: Bij een proefvak van de TU-Delft en een aangetaste muur, in het Koor.

Inleiding: Introductie op Brouwershaven tijdens de Watersnoodramp van 1953 en specifiek de invloed van het zoute water op de constructie van De Nicolaas.

Deze spot wordt gekoppeld aan een locatie waar de invloed van het zout in de bakstenen muren goed zichtbaar is en waar testen worden uitgevoerd met zoutbestendige pleistermortels. Op deze spot wordt een overzicht gegeven van de Watersnoodramp in Brouwershaven.

2. Overige programmaonderdelen

Openingsmanifestatie

De opening van de manifestatie vindt plaats op zaterdag 29 juni. De opening zal uit de volgende elementen bestaan:

- Ontbijtsessie voor de inwoners en vrijwilligers van Brouwershaven. De Nicolaas is het gebouw van alle Brouwenaren en dat willen we vieren.
- Lunchconcert op het Niehoff-orgel voor een breed publiek.
- Optreden van de Brouwse Brassband Apollo met een muzikale optocht door het stadje, eindigend in De Nicolaas, alwaar de manifestatie officieel wordt geopend.

Rondleidingen door de Nicolaas

We gaan een groepje vrijwilligers trainen om rondleidingen door De Nicolaas te verzorgen. De trainingen gaan enerzijds over de inhoudelijke informatie over het gebouw en de geschiedenis van Brouwershaven, met een accent op de 7 spots. Anderzijds zullen de vrijwilligers getraind worden op omgang met groepen en hospitality. Met deze training leggen we de basis om naar de toekomst toe ook de rol van gids en gastvrouw/-heer te kunnen vervullen wanneer de herbestemming van De Nicolaas met ook een erfgoedexperience en podiumfunctie een feit is.

Erfgoedwandeling

De Nicolaas vormt het brandpunt van de manifestatie 2024. Van hieruit wordt een historische stadswandeling georganiseerd in en rond de historische binnenstad van Brouwershaven. Deze erfgoedwandeling wordt samengesteld door een groepje inwoners die ook vorig jaar de wandeling 'Sporen van de ramp' hebben georganiseerd en als gids hebben gefungeerd. Deze groep heeft alle bestaande wandelroutes (o.a. van Erfgoed Zeeland, Brouws Museum en (voorheen) de provinciale VVV) bekeken en daar het beste van bij elkaar genomen en uitgezet in een 'ultieme' wandeling door de geschiedenis van Brouwershaven. Het is wandeling van ca. 3,5 km die begint en eindigt bij De Nicolaas. Met de horecabedrijven in Brouwershaven wordt bezien of er arrangementjes kunnen worden aangeboden.

Aan de hand van de ervaringen tijdens de manifestatie, zal de route definitief worden gemaakt. En dat vormt dan de basis voor een aantal 'erfgoed-verbijzonderingen' langs de route, waaronder enkele muurschilderingen (emblemata Cats? Grote impressie van Brouwershaven voorhaven van Rotterdam op de zijgevel van het Tonnenmagazijn?). Deze verbijzonderingen willen we later dit jaar en in 2025 realiseren.

Orgelconcerten

De beheerstichting van De Nicolaas organiseert elk jaar orgelconcerten. Dit jaar zullen de orgelconcerten in het teken van de manifestatie worden georganiseerd. Daarom kunnen we als onderdeel van de manifestatie *De Nicolaas vertelt!* een reeks van 9 orgelconcerten (7 avondconcerten en 2 middagconcerten) presenteren, gespeeld op het unieke Niehoff-orgel, één van de drie oudste nog bespeelbare Niehoff-orgels in Nederland. Minimaal 7 verschillende organisten met landelijke bekendheid zullen in de concertreeks optreden, alles onder de bezielende leiding van de eigen organist Marien Stouten.

De orgelconcerten worden gelinkt aan Spot 5 - Brouwershaven onder invloed van Sweelinck. Concreet betekent dit dat de programmering gebaseerd wordt op het oeuvre van componisten uit de tijd van Sweelinck (1562-1621), uit de 16^e en 17^e eeuw.

De concerten worden in steeds verschillende configuraties gecombineerd met andere onderdelen uit de manifestatie, zoals:

- Maaltijden voor bezoekers
- Rondleidingen door De Nicolaas
- Lezingen door kennisdragers over de geschiedenis van het Niehoff-orgel in Brouwershaven, over oude orgels en/of oude muziek

Op een tijdlijn van de levensloop van het orgel, worden de bekende componisten van orgelmuziek weergegeven, met een link naar de programmering van de concertreeks. Deze tijdlijn wordt bij Spot 1 weer gekoppeld aan de tijdlijnen van De Nicolaas en van Brouwershaven.

Rondvaarten (garnalen-)visserij *ARM 17*

Net als in de afgelopen drie manifestaties zal de Hoogaars ARM 17 weer in Brouwershaven komen te liggen en letterlijk en figuurlijk bijdragen aan het verhaal van de visserij (Spot 3 – Brouwershaven en haar visserij).

De hoogaars ARM 17 is eigendom van Stichting Museumhaven Zeeland in Zierikzee. Inmiddels is er in Brouwershaven een enthousiaste groep vrijwilligers ontstaan die graag assisteren bij rondvaarten van de ARM 17. De rondvaarten met de ARM 17 is hopelijk een opmaat naar verdergaande samenwerking met Stichting Museumhaven, waarbij Brouwershaven mogelijk een dependance van de Museumhaven kan worden. Met de gemeente willen we overleggen of in de oude haven, nabij het Tonnenmagazijn een historische steiger kan worden gerealiseerd als vaste afmeerplek van de ARM 17 (en mogelijk nog andere schepen met een Brouwse geschiedenis).

Lezingen en presentaties

Het programma van de manifestatie *De Nicolaas vertelt!* zal ook enkele lezingen bevatten. We voorzien de volgende lezingen/presentaties:

- Nel de Nooijer: zij heeft in 2022 bij de manifestatie *Opgevist & Opgedist* zeer gewaardeerde en goed bezochte presentaties gegeven over de garnalenvangst in Brouwershaven, in het bijzonder over het persoonlijke verhaal van haar familie; haar vader en zijn broer waren de laatste garnalenvissers in Brouwershaven. In 2023 heeft Nel de Nooijer een evenzeer gewaardeerde reeks presentaties verzorgd bij de manifestatie *'t Waeter komt!*. Ook deze presentatie heeft zij benaderd vanuit haar persoonlijke verhaal van hoe zij als klein kind de Ramp heeft meegemaakt. Beide presentaties kunnen in 2024 in reprise worden genomen, met een link naar de spot over de visserij (spot 3) en de spot over de Ramp (spot 7). wat zij zich nog a herinneren .
- Lezing Huib Uil over de geschiedenis van Brouwershaven. Huib Uil, voormalig gemeentearchivaris, is samen met Adri van Vliet bezig met een publicatie over de geschiedenis van onze smalstad.
- Lezing Pierre Maas over het bouwkundige verhaal van het gebouw De Nicolaas. Pierre Maas is partner-architect bij bureau Rothuizen. Dit bureau is ook betrokken bij het haalbaarheidsonderzoek Herbestemming De Nicolaas.

Speurtocht

Voor de kinderen en schoolklassen organiseren we een speurtocht in het gebouw. In de speurtocht spelen de spots een hoofdrol. Kinderen krijgen opdrachten om een beeld, ornament, bouwdeel te zoeken en vragen te beantwoorden. Onder de deelnemers die alle opdrachten hebben uitgevoerd wordt een prijs verloot. De prijsuitreiking vindt plaats op de slotdag van de manifestatie.

Handwerkgroep Poortershof

Ook dit jaar zullen de dames van de handwerkgroep van verzorgingstehuis De Poortershof weer textiel- en breiproductie leveren, inspelend op Brouwe thema's.

Brouwers-Havenconcert

Stichting Culturele Activiteiten Schouwen-Duiveland (CAS-D) is de organisator van het tweejaarlijks Havenconcert in Zierikzee. CAS-D wil dit initiatief verplaatsen naar Brouwershaven, als onderdeel van de manifestatie *De Nicolaas vertelt!* en wel op de slotdag zaterdag 14 september, tevens Open Monumentendag 2024. Het Brouwers-Havenconcert zal dan deels plaatsvinden in De Nicolaas en deels op een drijvend ponton in de Oude Haven. Aan het programma zullen deelnemen (onder voorbehoud):

- Het Zeeuws Jeugdorkest
- Het Zeeuws Kamerorkest
- Koor: The New Orpheans
- Koor: SEASIDE Rendez-Vous

3. Publiciteit

De manifestatie *De Nicolaas vertelt!* zal breed onder de aandacht van de eilandelijke en Zeeuwse bevolking worden gebracht en van de toeristen. Daartoe zullen we vanuit de centrale organisatie (Stichting Cultuur & Erfgoed Brouwershaven) een publiciteitscampagne opzetten. De campagne voorziet ook in het vervaardigen van publiciteitsmiddelen die door de deelnemende organisaties naar eigen inzicht voor aanvullende promotie van hun eigen activiteit kunnen worden ingezet.

De volgende publiciteitsinstrumenten worden ingezet:

- Persbericht/free publicity gericht op Wereldregio, de PZC, Omroep Zeeland, Lokale Omroep Schouwen-Duiveland en Lokale Omroep Punt West Ouddorp.
- Vermelding in de eilandelijke en provinciale uitagenda's en websites.
- Social media.
- Affiches *De Nicolaas vertelt!*, te verspreiden op publieksplekken op Schouwen-Duiveland.
- Idem Driehoeksborden.
- Programmaflyer; oplage 2000, verspreiden via bibliotheek, middenstand Brouwershaven en vakantieparken op het eiland.
- Banieren *De Nicolaas vertelt!* : bij de Grote of Sint Nicolaaskerk, ligplaats hoogaars *ARM 17*, vlaggenmast Markt en Havenkantoor, horeca.

4. Organisatie

De manifestatie *De Nicolaas vertelt !* bestaat uit verschillende programmaonderdelen die door verschillende organisaties worden georganiseerd. SCEB is de coördinerende organisatie. Met de betrokkenheid van verschillende organisaties moet de manifestatie een Brouwershaven-breed initiatief worden voor en door de Brouwse samenleving. De respectievelijke projecten worden zodanig opgezet dat veel Brouwenaren bij de organisatie betrokken zijn. Op deze wijze willen we bewerkstelligen dat de manifestatie bijdraagt aan de gemeenschapszin en maximale betrokkenheid van de inwoners.

Project	organisatie
Tentoonstelling De Nicolaas vertelt Inclusief rondleidingen	SCEB Beheersstichting De Nicolaas Vrijwilligersgroep Bureau Kinkorn
Ontbijtsessie inwoners Brouwershaven	SCEB Beheersstichting De Nicolaas Ondernemersvereniging Brouwershaven
Optreden Apollo	Brassband Apollo
Erfgoedwandeling	Vrijwilligersgroep Horeca ondernemers
Orgelconcerten	Beheersstichting De Nicolaas
Lezingen en presentaties	SCEB Beheersstichting De Nicolaas
Speurtocht	Vrijwilligersgroep
Brouwers-Havenconcert	CAS-D

Deze organisaties zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van hun project. Daarnaast is SCEB verantwoordelijk voor de overkoepelende organisatie:

- Zorgdragen voor noodzakelijke afstemming met alle deelnemende organisaties.
- Zorgdragen voor benodigde fondswerving.
- Uitvoering van de collectie promotiecampagne en publiciteitsmiddelen.
- Financiële administratie en verantwoording.

Vanaf januari jl. heeft SCEB het initiatief genomen om een maandelijks afstemmingsoverleg te organiseren met alle betrokken organisaties in een (Coördinatieteam).

Speciaal voor het onderdeel publiciteit wordt een beroep gedaan op een marketingcommunicatie professional, bij voorkeur lokaal. Ook de tentoonstelling zal van een professionele vormgeving worden voorzien (Kinkorn).

